

Carismes i espectres

Un dels actors històrics del drama iugoslau, Milan Kucan, serà reelegit president d'Eslovènia diumenge que ve. Els sondatges ja li donen més del 50% dels vots. Kucan és un dels vells líders de l'Europa de l'est que ha sabut passar del comunisme a la socialdemocràcia sense transgredir gaire els límits de l'ètica ni de l'estètica. Essent número u de la Lliga dels Comunistes mai no va amagar la seva adscripció a la fe cristiana en versió protestant en un país d'immensa majoria catòlica. I va saber mantenir la moderació i la calma en els moments més dramàtics de l'anomenada "guerra dels deu dies", quan l'exèrcit serbo-iugoslau, mogut per Milosevic, abans de retirar-se, va bombardejar i intimidar l'Eslovènia independitzada. Una independència a la qual Kucan es va veure arrossegat quan van fallar tots els seus intents de confederació.

Les magnífiques expectatives de reelecció de Milan Kucan han coincidit amb l'anunci de la retirada definitiva d'un altre carismàtic de les transicions post-soviètiques, el president lituà Algirdas Brazauskas, que no es presentarà a les eleccions presidencials del 21 de desembre que ve. En el comiat Brazauskas deia que potser el seu paper havia estat necessari, però que creia arribat el moment que ocupés la presidència lituana una personalitat

gens compromesa amb el comunisme. Amb una declaració així Brazauskas aporta credibilitat a la socialdemocràcia lituana, enterbolida per afers de corrupció durant el període de privatitzacions. També és una bona estratègia per a barrar el pas al nacionalisme conservador que, si arriba a la presidència, cridarà encara més les relacions amb Moscou. Brazauskas, que en temps de la *perestroika* ja va ser l'interlocutor de Gorbatxov en el procés de sobirania de la Bàltica, ha estat també el millor negociador amb Ieltsin de garanties per a la integritat territorial d'Estònia, Letònia i Lituània, aspirants a ingressar a l'OTAN i a la Unió Europea.

El pragmatisme ètic de Milan Kucan i d'Algirdas Brazauskas entronca amb la del primer ministre socialista hongarès. Gyula Horn és un altre vell comunista que ha

sabut fer un reciclatge profitós per al seu país i per a Europa. Molt pocs el recorden un dia de maig del 1989, quan, essent ministre d'Afers Estangers de l'últim govern comunista, féu una visita transcendental a la frontera amb Àustria. Allí, ajudat del seu col·lega austríac Alois Mock, va fer el primer esquinçament del teló d'acer. Horn és l'únic supervivent del pas del desert dels comunistes reformistes hongaresos. Poc abans de guanyar les eleccions del 1994, des de la dreta nacionalista li van recordar que llavors de la insurrecció del 1956 era un quadre actiu de les

joventuts comunistes. No es va provar que hagués participat directament en la repressió, però sí en la restauració de "l'ordre socialista". Gyula Horn va dir que ell assumia el seu passat totalitari de la mateixa manera que els altres havien de respectar la seva evolució a la democràcia.

Uns altres dirigents de l'est han fet el camí a la inversa. Fa dos mesos Gyula Horn es va trobar amb el seu homòleg d'Eslovàquia, Vladimir Meciar. Meciar havia estat un dels homes de la "Primavera de Praga" a Eslovàquia. Com Dubcek i tot el corrent reformista del Partit Comunista, Meciar va ser purgat després de l'ocupació soviètica, que va administrar l'eslovac Gustav Husak. Però Gyula Horn va poder comprovar personalment que el Meciar que tenia al da-

vant no era precisament el demòcrata que deia que havia estat el 1968. En les seves propostes de transaccions, intercanvis i mercadeig va arribar a insinuar la "repatriació" dels 600.000 hongaresos que viuen a Eslovàquia. Meciar s'ha mantingut al poder a base d'explotar màximament el nacionalisme i els hàbits col·lectivistes d'una població temorega i desorientada. El tarannà de Meciar és la versió eslovaca del nacional-comunisme serbi i panrús i s'arreglera amb els perfils espectrals de Milosevic, Seselj, Jirinosvki o el dictador bielorus Lukaixenko. Tots ells, com Kucan, Brazauskas i Horn, són fills de set dècades de socialisme real a Europa. Però en algun moment de la vida els uns van optar per viure captius d'allò que els havien dit que eren les certes i la identitat, quan els altres s'arriscaven a explorar en la complexitat i en el dubte. ■

LLIBERT FERRI

"Meciar, Milosevic i Lukaixenko, com Kucan, Brazauskas i Horn, són fills de set dècades de socialisme real. En un moment de la vida els uns van optar per la certesa i els altres pel dubte."